

พระราหูฤทธิไกรชัยชาญ

เสาวณิต วิวอน

ปีที่ผ่านมาเป็นปีของพระราหูโดยแท้ เพราะพระราหูได้รับการเอ่ยอ้างถึงมากกว่าใคร เหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องร้าย ได้แก่ง่ายพิบัติซึ่งเกิดจากธรรมชาติหรือเกิดจากความประมาทของมนุษย์ รวมทั้งความตายอันเป็นธรรมดาของโลกกล่าวกันว่าเนื่องมาจากอิทธิพลของพระราหูแทบไม่น่าเชื่อว่าท่ามกลางความเจริญด้วยวิทยาการในปัจจุบันจะมีผู้คนจำนวนไม่น้อยเลยที่หวาดกลัวอำนาจอันยิ่งใหญ่ของพระราหูและเช่นสรวงบูชาโดยวิธีการต่างๆ กัน

ที่จริงพระราหูก็เป็นบุคคลที่ควรแก่การสนใจเป็นพิเศษ เนื่องด้วยไม่เหมือนใครในบรรดาเทพและอสูรทั้งปวง พระราหูเป็นใครนั้นมีตำรากล่าวไว้ต่างๆ กัน **ฮินดูเทพปกรณัม** กล่าวว่าราหูเป็นโอรสของท้าววิประจิตติกับนางสิงหิกา (Monier-Williams, 1981 : 879) ทางโหราศาสตร์ว่าพระอิศวร เอาผีโขมด 12 ตนเท้ากำลังราหูมาร่ายเวทปนละเอียดยแล้วประพรมด้วยน้ำอมฤตขุบราหูขึ้น (พลุลวง (นามแฝง), 2530 : 63) ในวรรณคดีพุทธศาสนา เช่น **ไตรภูมิอภินิหาร** ว่าอดีตชาติราหูเป็นมาณพผู้มีกำลังมาก ต่อมาเกิดเป็นอสูรเพราะผูกเวรกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ (พระยาธรรมปรีชา (แก้ว), 2520 : 54-60)

คัมภีร์ดังกล่าวระบุว่าราหูเป็นเทวดหรืออสูร และเป็น “อสูรินท” คืออสูรที่ยิ่งใหญ่หรือหัวหน้าแห่งอสูรทั้งปวง (David and Stede, 1966 : 89) **ไตรภูมิอภินิหาร** ของพญาสิทธิ กล่าวว่าราหู นั้น เป็นพญาแห่งทิพยอสูรอันอยู่ทิศอุดรและเป็นใหญ่กว่ากาลกัญชกอสูร มีอำนาจมีกำลังและกล้าหาญกว่าอสูรอื่น ใหญ่กว่าเทพดาทั้งหลายในสวรรค์ มีรูปร่างสูง 4,800 โยชน์ รอบศีรษะใหญ่ 900 โยชน์ หัวเข่ากว้าง 1,200 โยชน์ ลำตัวกว้าง 600 โยชน์ หน้าผากกว้าง 300 โยชน์ จมูกยาว 300 โยชน์ หว่างคิ้วและหว่างตา 50 โยชน์ หัวคิ้วถึงหางคิ้ว 200 โยชน์ หัวตาถึงหางตา 200 โยชน์ ปากกว้าง 200 โยชน์ ลิ้น 300 โยชน์ ฝ่ามือกว้าง 200 โยชน์ ขนยาว 30 โยชน์ (พระยาสิทธิ, 2528 : 60) ใน **ไตรภูมิโลกวินิจฉัย** มีรายละเอียดแตกต่างไปบ้างคือ ระหว่างแขนกว้าง 1,200 โยชน์ ฝ่ามือฝ่าเท้าใหญ่ 200 โยชน์ ขอนิ้วมือ แต่ละข้อยาว 50 โยชน์ (พระยาธรรมปรีชา (แก้ว), 2520 : 56) คัมภีร์ **ปฐาณ** อธิบายว่าราหูทรงรถเทียมม้าดำ 8 ตัว ซึ่งวิ่งเร็วราวลมพัด มีวิถีไปมาระหว่างพระอาทิตย์และพระจันทร์ รูปร่างซึ่งตั้งอยู่ในเทวาลัยมักทำเป็นรูปพญาอสูรนั่งบนแท่น มีรูปพระจันทร์ครึ่งดวงประดับศีรษะ (ศักดิ์ศรี แยมันดดา, 2534 ก : 94) บางตำนานกล่าวว่า มี 4 กร ภายใต้วางกายท่อนล่างเป็นหางเหมือนงู (พลุลวง (นามแฝง), 2520 : 63) บ้างว่า

สีกายดำ ทรงสิงห์เป็นพาหนะ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2517 : 63) ช่างเขียนไทย
แต่โบราณเขียนรูปราหูเป็นพญายักษ์หน้าเขียว ทรงมงกุฎน้ำเต้า มีกายเพียงครึ่งท่อนก็มี

พระราหูเป็นอสูรผู้เดียวที่ได้ดื่มน้ำอมฤตเหมือนเทวดา แม้จะถูกจักรของพระวิฆณุตัด
ร่างกายขาดเป็น 2 ท่อนก็ไม่ตาย จึงมีภาวะเป็นทิพย์ เป็นอสูรผู้เดียวที่มีที่นั่งในเทวสภาและมีรูปบูชา
อยู่ในเทวาลัยกับเทวรูปอื่นๆ (ศักดิ์ศรี แยมั่นดดา, 2534 ข : 33) พระราหูเป็นบุคลลพิเศษ
ที่รวมภาวะของเทวดาและอสูรไว้ด้วยกันจึงมีฤทธิ์อำนาจเป็นที่น่าสะพรึงกลัว

เรื่องข้อพิพาทระหว่างพระราหูกับพระอาทิตย์พระจันทร์ซึ่งเป็นมูลเหตุแห่งสุริยคราสและ
จันทรคราสนั้น คัมภีร์ฝ่ายฮินดูและพุทธว่าไว้ต่างกัน ทางฮินดูกล่าวถึงสาเหตุว่ามาจากน้ำอมฤต
คือ พระอาทิตย์พระจันทร์พองพระวิฆณุว่าพระราหูแอบแปลงเป็นเทวดาเข้าไปดื่มน้ำอมฤต พระราหูจึง
แค้นเทพบุตรทั้ง 2 องค์ และคอยจับกินอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส (Monier-Williams, 1981 : 879)
ส่วนทางพุทธศาสนาถือว่าเป็นเพราะบุพกรรมในชาติต่างๆ ได้แก่ ในกาลนับถอยหลังจาก
ภัทรกัปไป 6 หมื่นกัป ฤๅชคคหบดีแห่งหงสาวดีมีบุตรชาย 3 คน คือ วิสัฏฐิรุมาร
อุลลกุมาร และวุฑฒกุมาร พี่ชาย 2 คนข่มเหงรังแกวุฑฒกุมารน้องเล็ก วุฑฒกุมารจึงอธิษฐานว่า
ในชาติเบื้องหน้าขอให้มีฤทธิ์เดชได้ข่มเหงพี่ทั้ง 2 ต่อมาในสมัยพระเวสสกุสัมมาสัมพุทธเจ้า
มีชาย 3 คน ถวายบิณฑบาตพระภิกษุ คนที่ 1 ใช้ภาชนะทอง คนที่ 2 ใช้ภาชนะเงิน คนที่ 3
ใช้โอ (ภาชนะรูปคล้ายขันใบใหญ่) ภุสสที่ใช้ภาชนะ ดังกล่าวทำให้ชายคนที่ 1 เป็นพระอาทิตย์
มีศรีมั่งคั่งสีทอง ชายคนที่ 2 เป็นพระจันทร์มีศรีมั่งคั่งสีเงิน และคนที่ 3 เป็นพระราหุมิกายใหญ่ นอกจาก
นี้พระพุทธเจ้ายังตรัสแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลถึงบุพกรรมของพระอาทิตย์พระจันทร์และพระราหู
ว่าในอดีตชาติทั้ง 3 คนเกิดเป็นพี่น้องกัน พระอาทิตย์และพระจันทร์ขอยืมเงินพระราหูผู้น้องเล็ก
1,000 ตำลึงและตายไปก่อนใช้หนี้ พระราหูตั้งปณิธานจะเอาพี่ 2 คนเป็นคนใช้ จึงตามจับกุม
บุพกรรมนี้ทำให้พระอาทิตย์และพระจันทร์กลัวพระราหู (พระยาธรรมปริชา (แก้ว), 2520 : 54-60)

วิธีจับพระอาทิตย์และพระจันทร์นั้นทางฮินดูว่ากลืนกิน แต่เนื่องจากราหุมิกายครึ่งเดียว
ไม่นานพระอาทิตย์และพระจันทร์ก็หลุดออกมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระ-
บรมราชธิบายว่า พระวิฆณุหรือพระนารายณ์เป็นผู้ตั้งนามภาคเศียรว่าราหู ตั้งนามภาคกายว่าเกตุ
และอนุญาตให้ราหุมิเวลาได้เข้าใกล้พระอาทิตย์พระจันทร์และกระทำให้มัวมน ร่างกายซุบผอมและ
ดำไป (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2517 : 63) ส่วนทางพุทธกล่าวว่าพระราหูจับ
พระอาทิตย์พระจันทร์โดยบางครั้งวอมไว้ บางคราวเอานิ้วบัง บ้างเอาไฉ้ได้คาง บ้างเอาไฉ้ได้รักแร้ ฯลฯ
และพระอาทิตย์พระจันทร์หลุดออกมาได้ด้วยพุทธานุภาพ (พญาสิทธิ, 2528 : 60-62)

พระราหูจับพระอาทิตย์และพระจันทร์ซึ่งให้แสงสว่างแก่มนุษย์ ทำให้เกิดความมืดมน
พระอาทิตย์และพระจันทร์นอกจากให้แสงสว่างแล้วยังบอกทิศทางและเวลาด้วย มนุษย์จึงเข้าข้าง
พระอาทิตย์พระจันทร์แต่ขณะเดียวกันก็เกรงอำนาจพระราหู เชื่อว่ารูปราหูทั้งตามปกติ และราหูจับ
พระอาทิตย์พระจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของฤทธิ์อำนาจ จึงนิยมเขียนและสลักรูปราหูไว้ตามวัดหรือ
ศาสนสถานเพื่อเป็นทวารบาลหรือผู้พิทักษ์สถานที่เหล่านั้น ในทางไสยศาสตร์มีการนำกะลาตาเดียว
และกะลามหาอุดมาแกะเป็นรูปราหูอมพระอาทิตย์ แล้วลงยันต์สุริยประภาและราหูอมจันทร์ลงยันต์
จันทรประภา เป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตรายจากภูติผีปีศาจ คุณไสย ช่วยกำบังกาย ทำให้มีเสน่ห์
ปลุกพืชผลองกาม คลอดบุตรง่าย รักษาโรคภัยไข้เจ็บทั้งของคนและสัตว์ ฯลฯ (มณีพร (นามแฝง),

2538 : 43-46) ในวรรณคดีไทยก็ปรากฏความเชื่อดังกล่าว เช่น ใน**ขวนพ่ายตอนพรรณนา** กระบวนทัพสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ช้างศึกมีเครื่องประดับ คือ “ดาบน้าหน้าราหู จันจันทร์” (ลิลิตขวนพ่าย, 2414 : 77) ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องรางด้วย ในเรื่อง**พระอภัยมณี** นางละเวงวันพามีอาวุธคู่กายซึ่งเป็นของประจำราชวงศ์ลังกาได้แก่ศราราหู ลักษณะเป็นดวงแก้วและเป็นรูปราหูเปลี่ยนสีได้ตามเวลา มีสายถือ นอกจากเป็นอาวุธใช้ฟาดแล้วมีคุณสมบัติอื่นอีกคือ

มันเดินทนฝนตกไม่ถูกต้อง

ไม่หนาวร้อนอ่อนอุ่นละมุนละไม

เอาไว้ห้อยหับแห่งตำแหน่งไหน

ถ้าชิงชัยแล้วคลาดซึ่งศาสตรา

(สุนทรภู่, 2511 : 422)

โดยทั่วไปพระราหูได้ชื่อว่าเป็นอสูร แต่คนไทยรู้จักพระราหูในฐานะเป็นเทวดาด้วย เพลงไทยแต่โบราณเพลงหนึ่งท่วงทำนองไพเราะเย็นๆ เรียบๆ ชื่อเพลง “สุรินทราหู” ตามรูปศัพท์ แปลว่าราหูผู้เป็นเทวดาที่ยิ่งใหญ่ **พงศาวดารเรื่องรามเกียรติ์** ตอนมเหศวรพงศ์ กล่าวถึงพระราหูว่า เป็นเทวดานพเคราะห์องค์ที่ 8 และเป็นเทพเจ้าผู้สถิตอยู่บนก้อนเมฆ กายสีม่วงแก่หรือสีสำริด ทรงเทริดมุ่นผมมีปิ่นปัก หรือทรงเทริดยอดน้ำเต้า (ประพันธ์ สุคนธชาติ, 2534 : 31) ส่วน **สมญาภิธานรามเกียรติ์** ของนาคะประทีปอธิบายว่า ราหูเป็นเทวดานพเคราะห์ กายสีม่วง ทรงมงกุฎน้ำเต้ากลม (นาคะประทีป, 2515 : 122) ใน**ตำราภาพเทวรูป** ฉบับสมุดไทยว่าพระราหูเป็นเทวดานพเคราะห์เช่นกัน กายสีม่วง มีสองกร หัตถ์หนึ่งถือค้อนเหล็ก ทรงครุฑหรือยักษ์เป็นพาหนะ (กรมศิลปากร, 2535 : 2, 149, 172) ในเรื่อง**รามเกียรติ์** พระราหูเป็นเทวดาผู้ถือธงชัยในกองทัพพระอิศวร ครั้งทำสงครามกับตรีบุรุษอสูรผู้ครองเมืองโสฬส เมื่อพระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระรามเพื่อปราบบรรดาอสูร เทวดาทั้งหลายก็อาสาแบ่งภาคลงมาเป็นไพร่พลด้วย เช่น “พระราหูฤทธิไกรชัยชาญเป็นทหารชื่อนิลป้านัน” (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2510 : 312) นิลป้านันเป็น 1 ในวานรสิบแปดมงกุฎ ชาวเมืองชมพู และมีฤทธิ์เหมือนชาติเดิมที่เป็นพระราหู ดัง โคลงเรื่อง**รามเกียรติ์** ว่า

นิลป้านันกลั่นเกล้า

ไหมหักหอบเผือด

การณรงค์

ก้องฟ้า...

(โคลงเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 1, 2508 : 253)

พระราหูยังเป็นโลกบาลคือเทวดาประจำทิศพายัพ (ตะวันตกเฉียงเหนือ) (Monier-Williams, 1981 : 880) ในพระราชนิพนธ์บรมราชาภิเษก พระมหากษัตริย์ประทับพระที่นั่งอัฐทิศเพื่อทรงรับน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวัฏจากพราหมณ์ มีตั้งบนพระที่นั่งนี้ตั้งพระอัฐทิศคือรูปเทวดาประจำทิศทั้ง 8 เรียงเป็นทักษิณาวรรตดังนี้ ทิศบูรพา พระจันทร์ อากเนย์ พระอังคาร ทักษิณ พระพุธ หรดี พระเสาร์ ประจิม พระพฤหัสบดี พายัพ พระราหู อุดร พระศุกร์ และอีสาน พระอาทิตย์ (นาค ใจอารีย์, 2507 : 87)

พระราหูเป็นทั้งเทวดาและอสูร แม้โดยภาวะที่เป็นอสูรก็เป็นอสูรผู้เดียวที่ได้ดื่มน้ำอมฤต และได้รับการบูชาเช่นเดียวกับเทวดา ทางโหราศาสตร์กล่าวว่าราหูเป็นดาวที่มีคุณทางให้กำลัง ดังนั้นราหูจึงไม่ได้ให้โทษอย่างเดียว กล่าวกันว่าราหูเป็นดาวเคราะห์ดวงที่ 8 ก็คือโลก (พลูหลวง (นามแฝง), 2530 : 64) ถ้าเทียบว่าเป็นบุคลาธิษฐานจะเห็นจริงว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้มีทั้งคุณและโทษเช่นกัน เราอาจใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้พอๆ กับประสบภัยพิบัติจากธรรมชาติ ทุกวันนี้ แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตามมนุษย์ไม่อาจห้ามธรรมชาติอันร้ายแรง เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ ธรรมชาติจึงยังคงยิ่งใหญ่เสมอ และหากมนุษย์รู้จักใช้ธรรมชาติอย่างทะนุถนอม ธรรมชาติย่อมมีประโยชน์อย่างอนันต์ ตรงกันข้ามถ้ามนุษย์ไม่รู้จักรักษา ธรรมชาติก็ให้ผลร้ายแก่มนุษย์เอง

ถ้าพระราหูคือโลกก็สมควรที่มนุษย์จะกลัวอำนาจ หากนำไปสู่การสร้างสรรค์เอาใจใส่ดูแลรักษาทุกส่วนที่ประกอบขึ้นมาเป็นโลกนี้ แล้วความกลัวนั้นจะไม่ใช่สาระเลย

ที่มา : ตำราภาพเทวรูป และเทวดานพเคราะห์ 2535, หน้า 149

๑ พระราหูทศกษัตริย์ก่อนเหล็ก พระ

บรรณานุกรม

- โคลงเรื่องรามเกียรติ์. เล่ม 1. 2508. พระนคร : แพร่พิทยา.
- ธรรมปรีชา (แก้ว), พระยา. 2520. **ไตรภูมิโลกวิจิตรยถา**. เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.
- นาค ใจอารีย์. 2507. **อันเนื่องมาแต่วรรณคดี**. พระนคร : องค์การค้ำของคุรุสภา.
- นาคะประทีป (พระสารประเสริฐ). 2515. **สมญาภิธานรามเกียรติ์**. นครหลวงฯ : คลังวิทยา.
- ประพันธ์ สุคนธชาติ. 2534. **หวิโชน พงศโนเรื่องรามเกียรติ์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- พลูหลวง (นามแฝง). 2530. **เทวโลก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. 2510. **รามเกียรติ์**. เล่ม 1. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2517. **พระเป็นเจ้าของพราหมณ์**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนายปลาเงิน กนิษฐานนท์ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2517.)
- มณีพร (นามแฝง). 2538. “พระราหูในรูปแบบของเครื่องรางของขลัง”, **อาณรรพ์สุริยคราส**. หน้า 43-46. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณิศพร.
- ลิไท, พญา. 2528. “ไตรภูมิกลา”, ใน **วรรณกรรมสมัยสุโขทัย**. หน้า 60-62. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.
- ลลิตยวนพ่าย. 2514. พระนคร : บรรณาการ.
- ศักดิ์ศรี เข้มนัดดา. 2534 ก. **วรรณวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2534 ข. **อนงคัมภีร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่คำผาง.
- ศิลปากร, กรม. 2535. **ตำราภาพเทวรูปและเทวดานพเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอเดียนสแควร์.
- สุนทรภู่ (พระสุนทรโวหาร). 2511. **พระอภัยมณี**. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ.
- Davids, T.W. Rhys and Stede, William. 1966. **Pali-English Dictionary**. London : The Pali Text Society.
- Monier-Williams, Monier. 1981. **Sanskrit-English Dictionary**. New Delhi : Munshiram Manoharlal.